

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **M. J. K. K.,** zast. Mgr. Bc. Filipem Schmidtem, advokátem, se sídlem Ovenecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 1. 2021, č. j. 78 Az 3/2020 - 83,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 1. 2021, č. j. 78 Az 3/2020 - 83, se ve výroku I. a II. ruší.

II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 3. 4. 2020, č. j. OAM-888/ZA-ZA11-K09-2019, se ruší a věc se mu vrací dalšímu řízení.

III. Žalobci se náhrada nákladů řízení nepřiznává.

IV. Ustanovenému advokátovi Mgr. Bc. Filipu Schmidtovi se přiznává odměna a náhrada hotových výdajů v řízení o kasační stížnosti ve výši 4114 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30ti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

[1] Kasační stížností se žalobce (dále „stěžovatel“ domáhá zrušení shora označeného rozsudku krajského soudu, kterým byla zamítnuta žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 4. 2020, č. j. OAM-888/ZA-ZA11-K09-2019, jímž žalovaný vyslovil, že žádost o udělení mezinárodní ochrany je podle § 10a odst. 1 písm. e) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“) nepřípustná, a řízení o této žádosti podle § 25 písm. i) zákona o azylu zastavil.

[2] Stěžovatel podal dne 22. 1. 2019 první žádost o udělení mezinárodní ochrany, v rámci poskytnutí údajů k této žádosti uvedl, že je šiíta, nemá politické přesvědčení, nijak se politicky neangažoval, ani nebyl členem žádné strany nebo organizace, má vysoký tlak, ale jinak je zdravotně v pořádku. Za důvod žádosti o mezinárodní ochranu označil rodinné problémy mezi ním a jeho manželkou; vysvětlil, že její rodiče se vměšovali do jejich soukromého života. Dodal, že jiný důvod žádosti nemá, neboť v Iráku měl dobrou práci a dobrý plat. Při pohovoru k žádosti doplnil, že jeho manželka poslední dobou nabádala své rodiče, aby ho fyzicky napadali, což se skutečně stalo. Uvedl, že pro ně byl cizím člověkem, nenáviděli jej; také jeho děti podporují jeho manželku a fyzicky jej napadají. Od 7. 12. 2018 je oficiálně rozvedený, a když jeho manželka dostala rozvodový list, tak mu její bratři začali vyhrožovat smrtí, neboť jejich sestra byla zneuctěna. Konstatoval, že chce žít v České republice, má tady dvě sestry a hlavní důvod je to, že se nikdo z manželčiných bratrů nemůže dostat na území České republiky. Žalovaný rozhodnutím ze dne 6. 8. 2019, č. j. OAM-81/ZA-ZA11-K09-2019, stěžovateli žádnou z forem mezinárodní ochrany neudělil; konstatoval, že důvodem podání žádosti o mezinárodní ochranu byly obavy z příbuzných jeho bývalé manželky, kteří se mu chtějí pomstít za to, že se rozvedl. Proti tomuto rozhodnutí stěžovatel žalobu nepodal, resp. vlastní vinou zmeškal lhůtu pro její podání.

[3] Dne 7. 10. 2019 podal stěžovatel druhou žádost o udělení mezinárodní ochrany. V rámci poskytnutí údajů k této žádosti shodně uvedl, že je šiíta, nikdy nebyl členem žádné politické strany nebo hnutí ani se politicky neangažoval. Ke svému zdravotnímu stavu poznamenal, že má problémy s tlakem a od roku 2016 má problémy se srdcem, v Iráku podstoupil čtyři operace srdce; v srpnu 2019 byl v České republice na kontrole u lékaře, který mu předepsal léky, jež pravidelně bere; jinak se s ničím neléčí. K důvodům žádosti o mezinárodní ochranu uvedl: „*Žádám ze stejných důvodů jako v předchozí žádosti. Navíc v Iráku v současnosti nejsou žádné zákony a vláda nemá nic pod kontrolou, od 1. 10. 2019 tam probíhá revoluce a já sleduji média, kde se říká, že je tam přes 100 zabitých a několik tisíc zraněných. Každý tam má teď zájem o moc. Ale tyto nepokoje nemají žádnou spojitost s mojí rodinou. Jiné důvody žádosti nemám.*“

[4] Žalovaný stěžovatele dne 11. 3. 2020 seznámil s podklady rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany, mezi kterými byla žádost o udělení mezinárodní ochrany ze dne 7. 10. 2019, protokol o poskytnutí údajů k žádosti ze dne 10. 10. 2019, spisový materiál k předchozí žádosti, Informace Ministerstva vnitra ze dne 1. 6. 2018 – Irák – Politická a bezpečnostní situace, vnitřně vysídlené osoby, návraty, současný vývoj, informace Ministerstva vnitra ze dne 18. 3. 2019 – Irák – Situace etnických a náboženských menšin, bezpečnostní situace, návraty, informace Ministerstva zahraničních věcí České republiky ze dne 6. 11. 2018, č. j. 133066-8/2018-LPTP, informace Mezinárodní organizace pro migraci – údaje o zemi: Irák, 2018, informace ČTK ze dne 6. 10. 2019 – *Úřady v Iráku přiznávají přes 100 mrtvých a 6000 raněných*, informace ČTK ze dne 1. 2. 2020 – *Irácký prezident jmenoval nového premiéra*. Žalobce po seznámení se s výčtem těchto podkladů uvedl, že se k nim vyjádřit nechce a ke své žádosti nemá co dodat. Poté doplnil, že zde má dvě sestry a do Iráku se nemůže vrátit, protože by tam nepřežil. Zopakoval, že tam měl problémy s manželkou, rozvedli se a její rodina mu vyhrožovala, že jej zabijí. Žalobce poznamenal, že chce žít v psychickém klidu, což v Iráku není možné. Následně vydal žalovaný žalobou napadené rozhodnutí.

[5] V žalobě stěžovatel odmítl názor žalovaného, že v rámci druhé žádosti je situace stejná jako v době podání žádosti první, a konstatoval, že žalovaný měl při posuzování druhé žádosti využít své diskreční pravomoci a přihlédnout k důvodům zvláštního zřetele hodným, které na straně stěžovatele existují; to se v jeho případě nestalo, a rozhodnutí žalovaného je tak nepřezkoumatelné, neboť v něm absentuje jakákoli úvaha stran důvodů nevyužití diskreční pravomoci podle § 11a odst. 4 a § 14 zákona o azylu. V doplnění žaloby dále namítal, že v řízení o druhé žádosti zdůrazňoval, že jednou ze zásadních nových skutečností je jeho soužití se snoubenkou v České republice, skutečnost, že jeho sestry trvale žijí v České republice, a jeho rozsáhlé sociální vazby na území České republiky. Vzhledem k tomu, že stěžovatel v České republice realizuje rodinný život se svou snoubenkou, byl podle něj rozhodnutím žalovaného porušen i čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Tyto okolnosti stěžovatel považoval za vážné i s ohledem na délku jeho života na území České republiky a dodal, že žalovaný k nim měl přihlédnout. Žalovaný se dle stěžovatele nedostatečně vyjádřil k jeho tvrzení ohledně stávající sociální situace, kdy veškerý život stěžovatele je soustředěn na území České republiky, upozornil na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. 4. 2007 (Evans proti Spojenému království) a uvedl, že se žalovaný k možnému porušení čl. 8 Úmluvy nijak nevyjádřil a neposoudil nezbytné skutečnosti, proto je rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

[6] Při jednání soudu konaném dne 16. 12. 2020 právní zástupce stěžovatele i pověřený pracovník žalovaného odkázali na svá písemná podání. K jednání soudu konanému dne 27. 1. 2021 se stěžovatel a jeho právní zástupce nedostavili.

[7] Krajský soud především zdůraznil, že žádost o udělení mezinárodní ochrany žalovaný shledal nepřípustnou a řízení o ní zastavil; v takovém případě se věcně neposuzují důvody pro udělení mezinárodní ochrany, a odůvodnění rozhodnutí pak spočívá především v tom, že byly naplněny důvody pro zastavení řízení, tj. že žádost o udělení mezinárodní ochrany je skutečně nepřípustná, neboť splňuje zákonnou definici opakované žádosti upravenou v § 11a odst. 1 zákona o azylu. K namítané absenci jakékoli úvahy stran důvodů nevyužití diskreční pravomoci podle § 11a odst. 4 a § 14 zákona o azylu soud s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 6. 2019, č. j. 2 Azs 101/2019 - 74, uvedl, že nebylo povinností žalovaného výslovně uvést, že neshledal důvody k uplatnění § 11a odst. 4 zákona o azylu, když případ stěžovatele zcela správně vyhodnotil jako nikoli mimořádný. Soud konstatoval, že žalovaný v napadeném rozhodnutí srozumitelně popsal, z jakých skutkových a právních okolností vycházel, jakými úvahami byl při svém rozhodování veden a co jej vedlo k zastavení řízení; rozhodnutí žalovaného shledal přezkoumatelným a řádně odůvodněným.

[8] Krajský soud se zabýval podrobně námitkou stěžovatele stran nedoručení rozhodnutí o první žádosti, přičemž v postupu správního orgánu neshledal žádné pochybení; stěžovateli byla zaslána výzva k převzetí rozhodnutí na jím udanou adresu N. H. X, T.; zde nebyl stěžovatel zastižen, proto byla písemnost dne 19. 8. 2019 uložena na poště a stěžovatel o tom byl téhož dne vyrozuměn, písemnost si nevyzvedl do deseti dnů od uložení, a proto se poslední den této lhůty (29. 8. 2019) podle § 24 odst. 3 zákona o azylu považuje za den jejího doručení. Podle § 24a odst. 2 zákona o azylu platí, že

„[n]edostaví-li se účastník řízení ve věci mezinárodní ochrany k převzetí rozhodnutí v den a čas ve výzvě uvedený, ač mu výzva byla doručena, je den k převzetí rozhodnutí ve výzvě uvedený považován za den, kdy je rozhodnutí doručeno.“ Tato situace nastala v projednávané věci a pouze k tíži samotného stěžovatele je třeba přičítat skutečnost, že zmeškal lhůtu pro podání žaloby.

[9] Krajský soud při posouzení věci vycházel z toho, že stěžovatel v řízení o původní žádosti o udělení mezinárodní ochrany ze dne 22. 1. 2019 mezi důvody pro její udělení uvedl rodinné problémy mezi ním a jeho bývalou manželkou, jejíž rodina mu vyhrožovala a fyzicky jej napadala. Prakticky shodné důvody uvedl také v řízení o své druhé žádosti ze dne 7. 10. 2019, a doplnil poukaz na aktuální zhoršující se situaci v Iráku, která však nemá žádnou spojitost s jeho rodinou; shodně v obou řízeních poukazoval na to, že v České republice žijí jeho sestry. Rozdíl mezi první a druhou žádostí spočívá toliko v upozornění na aktuální situaci v Iráku a dále v podrobnějším popisu jeho zdravotního stavu (problémy s tlakem a se srdcem).

[10] Krajský soud dospěl k závěru, že žalovaný provedl dostatečnou komparaci důvodů uplatněných v první a ve druhé žádosti, které přitom i výslovně citoval; neshledal přitom žádné nové skutečnosti, které by uvedl stěžovatel, nebo které by se objevily, které nebyly bez jeho zavinění předmětem zkoumání v předchozím pravomocně ukončeném řízení a které by nasvědčovaly možnému pronásledování z důvodů podle § 12 zákona o azylu nebo hrozící vážné újmě podle § 14a téhož zákona. Vzhledem k tomu, že se v projednávané věci jedná o opakovanou žádost a stěžovateli nic nebránilo v tom, aby veškeré okolnosti vztahující se k jeho rodinným problémům, včetně otázky dostupnosti ochrany ze strany státních orgánů země původu a možnosti vnitřní ochrany v Iráku, uplatnil již v řízení o první žádosti o udělení mezinárodní ochrany, nebylo podle názoru soudu povinností žalovaného se těmito skutečnostmi v napadeném rozhodnutí blíže zabývat. Rozhodně totiž nejde o nové skutečnosti, které nebyly bez vlastního zavinění žalobce předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně ukončeném řízení. Tyto skutečnosti totiž buď v předchozím řízení zkoumány byly, nebo ze strany žalobce nezazněly, tudíž nemohou založit přípustnost opakované žádosti. Otázky stran přiměřené pravděpodobnosti pronásledování a nebezpečí vzniku vážné újmy proto soud vyhodnotil jako zcela irelevantní.

[11] Pokud jde o nové tvrzení, že od roku 2016 má problémy se srdcem a v Iráku podstoupil čtyři operace srdce, soud uvedl, že stěžovateli nic nebránilo v tom, aby tuto skutečnost uplatnil již v řízení o první žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Soud nepřehlédl, že se stěžovatel od svého vycestování z Iráku v roce 2018 do této země nevrátil, tudíž tvrzené operace srdce musel podstoupit v době před svým odchodem ze země původu. Podle názoru soudu tedy tato skutečnost nebyla předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně skončeném řízení výhradně v důsledku zavinění ze strany stěžovatele, který ji v prvním řízení nezmínil, ač mu v tom nic nebránilo. Dle soudu ani návštěva lékaře v České republice v srpnu 2019 nepřestavuje novou skutečnost, která by měla být meritorně posouzena, neboť nenaplňuje podmínky uvedené v § 11a odst. 1 písm. b) zákona o azylu.

[12] Co se týče aktuální situace v Íráku, krajský soud konstatoval, že se žalovaný touto otázkou v napadeném rozhodnutí zabýval a opatřil si k tomu i dostatek relevantních podkladů. Dospěl přitom k závěru, že se nejedná o nové skutečnosti nebo zjištění, které by svědčily o tom, že by stěžovatel mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 nebo že mu hrozí vážná újma podle § 14a zákona o azylu. Krajský soud konstatoval, že v Iráku nedošlo k zásadní změně poměrů oproti době, kdy byla posuzována první žádost o udělení mezinárodní ochrany; nepřisvědčil stěžovateli v tvrzení důvodů hodných zvláštního zřetele ve smyslu § 11a odst. 4 zákona o azylu. K tvrzenému několikaletému vnitřnímu ozbrojenému konfliktu soud podotkl, že tuto skutečnost stěžovatel ve své první žádosti o udělení mezinárodní ochrany nezmínil a neuvedl, jak se jej osobně dotkla, ačkoli mu v tom nic nebránilo; vnitřní konflikt v Iráku nemůže tak dle krajského soudu založit přípustnost opakované žádosti.

[13] K tvrzeným vazbám na území České republiky (vztah se snoubenkou a v důsledku toho namítané porušení čl. 8 Úmluvy, blíže neupřesněné rozsáhlé sociální vazby na území České republiky) krajský soud uvedl, že toto tvrzení stěžovatel ve správním řízení vůbec neuvedl, ačkoli mu v tom zjevně nic nebránilo, poprvé je uplatnil až v řízení před soudem, tudíž žalovanému nevznikla povinnost se k tomu jakkoli vyjadřovat a nelze v tom spatřovat ani důvod zakládající přípustnost opakované žádosti. Za situace, kdy stěžovatel ani neuvedl žádné bližší informace o své údajné snoubence, soud konstatoval, že výhradně z důvodů na straně stěžovatele nemá dostatek údajů k tomu, aby mohl vyhodnotit případné porušení čl. 8 Úmluvy.

[14] K námitce, že se žalovaný při posuzování žádosti vůbec nezabýval vážnou újmou ve smyslu § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, soud doplnil, že podmínky uvedené v § 11a odst. 1 písm. a) a písm. b) zákona o azylu musí být splněny kumulativně. To znamená, že pokud stěžovatel neuvedl žádné nové skutečnosti nebo zjištění, které nebyly bez jeho vlastního zavinění předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně ukončeném řízení, ani se takové skutečnosti nebo zjištění neobjevily, není třeba zkoumat naplnění podmínky uvedené v § 11a odst. 1 písm. b) zákona o azylu. Podle názoru soudu proto nebylo třeba, aby žalovaný blíže zkoumal, zda by vycestování stěžovatele nebylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, a přihlížel k čl. 8 Úmluvy. Soud připomněl, že meritorní posouzení důvodů pro udělení doplňkové ochrany může být provedeno pouze tehdy, pokud je žádost přípustná a není dán důvod pro zastavení řízení, jako tomu bylo v projednávané věci.

[15] **V kasační stížnosti** stěžovatel namítá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Tvrdí, že v žalobě nesouhlasil se závěrem žalovaného, že mu v zemi původu nehrozí pronásledování ani vážná újma, a namítal, že se žalovaný odchýlil od ustálené judikatury týkající se přiměřené pravděpodobnosti pronásledování a nebezpečí vzniku vážné újmy. Stěžovatel má za to, že soud v napadeném rozsudku nesprávně zhodnotil vytýkanou absenci řádného zdůvodnění. Stěžovatel se domnívá, že soudem odkazovaná judikatura NSS (č. j. 2 Azs 101/2019 - 74) je nepřípadná, neboť stěžovatel správnímu orgánu sděloval důvody hodné zvláštního zřetele; krajský soud však reagoval tak, že nebylo povinností žalovaného výslovně uvést, že neshledal důvody k uplatnění § 11a odst. 4 zákona o azylu, když *„žalobcův případ žalovaný zcela správně vyhodnotil jako nikoli mimořádný.“* V žalobě stěžovatel odkazoval naopak dle jeho názoru na relevantní

judikaturu týkající se právě diskreční pravomoci žalovaného. Soud tak namísto přezkumu tvrzených důvodů hodných zvláštního zřetele a nápravy zásadního pochybení správního orgánu pouze potvrdil postup správního orgánu bez zdůvodnění toho, proč stěžovatelem uváděné okolnosti nelze hodnotit jako hodné zvláštního zřetele.

[16] Zároveň stěžovatel namítá, že soud vázán zásadou non-refoulment byl povinen přezkoumat a zabývat se námitkami stěžovatele ve vztahu k nezohlednění reálné nedostupnosti ochrany stěžovateli ze strany státních orgánů země původu, možnosti vnitřní ochrany, přiměřené pravděpodobnosti pronásledování a zejména nebezpečí vzniku vážné újmy. Na tyto námitky však soud rezignoval, když je vyhodnotil jako irelevantní. Situace v zemi původu stěžovatele je přitom kritická a jeho návrat do země, či některé z jejích částí, je skutečně nereálný. Soud byl tak dle stěžovatele povinen provést zhodnocení jemu známých (ze správního spisu i soudního spisu) skutečností o velice špatné bezpečnostní situaci v zemi původu stěžovatele, včetně jejího mezinárodního přesahu a zohlednit i povahu vojenského konfliktu s ohledem na možné porušení zásady non-refoulement a s ohledem na skutkový stav. Z povinnosti soudu přezkoumat správní rozhodnutí pouze v mezích žalobních bodů totiž existují výjimky stanovené přímo v zákoně i výjimky vymezené judikaturou. Jednou z nich je mezinárodně-právní závazek zákazu porušení principu non-refoulement. Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu k tomu v usnesení ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009 - 84, dovodil: „*Soud tedy musí nad rámec žalobních bodů respektovat princip non-refoulement vyplývající z Ženevské úmluvy a i z čl. 3 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. (...) Pro daný případ to znamená, že by soud nemohl přehlédnout (bez ohledu na obsah žaloby), pokud by byly dány důvody k ochraně žalobce před hrozící vážnou újmou v zemi původu, které žalovaný nezohlednil za situace, kdy již nepřichází v úvahu žádné další řízení, v němž by mohla být ochrana poskytnuta. (...) Pokud tedy soud má k dispozici poznatky o tom, že žadateli o azyl je nezbytné poskytnout doplňkovou ochranu podle § 14a zákona o azylu, neboť její neposkytnutí by bylo narušením zásady non-refoulement a ochranu již nelze poskytnout v jiném řízení, rozhodnutí žalovaného zruší, aniž by taková skutečnost musela být žalobou výslovně namítána.*“ Rozsudek krajského soudu dle stěžovatele výše uvedená kritéria zákonnosti nesplňuje.

[17] Stěžovatel má za to, že kasační stížnost má být přijata k meritornímu posouzení, neboť v jeho případě nedošlo ke zrušení nepřezkoumatelného správního rozhodnutí, byť v žalobě proti němu byla namítána nepřezkoumatelnost spočívající v absenci jakékoli úvahy v rozhodnutí stran důvodů nevyužití diskreční pravomoci podle § 11a odst. 4 a § 14a zákona o azylu. Soud se dále nesprávně ztotožnil s hodnocením správního orgánu a posoudil současnou situaci v Iráku jako stav, který neopodstatňuje obavy a reálnost hrozby stěžovateli při návratu do Iráku. Tato zásadní pochybení měla zásadní a negativní dopad do hmotně právního postavení stěžovatele.

[18] Žalovaný ve vyjádření kasační stížnosti popřel její odůvodněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci zastavení řízení o udělení mezinárodní ochrany ve všech částech výroku, tak i rozsudek soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy; plně odkazuje na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi stěžovatele. Žalovaný zdůraznil, že stěžovatel uvedl v podstatě stejné důvody a stejné motivy odchodu ze země původu a neochoty se do Íráku vrátit, jako uváděl v průběhu správního řízení o první

žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Konkrétně uvedl, že o mezinárodní ochranu žádá ze stejných důvodů jako ve své první žádosti. Žalovaný poukazuje na to, že neudělení mezinárodní ochrany stěžovatel nijak nerozporoval, pouze žádá o mezinárodní ochranu, přičemž se vymlouvá na to, že proti prvému meritornímu rozhodnutí nepodal žalobu.

[19] Žalovaný konstatuje, že z informací o zemi původu stěžovatele nevyplývá, že v Iráku by došlo od doby, kdy byla meritorně posuzována předchozí žádost stěžovatele, tedy od srpna 2019, ke změně, která by mohla představovat novou skutečnost ve smyslu § 11a odst. 1 písm. b) zákona o azylu, nebo by svědčila o tom, že by stěžovatel mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu nebo že by mu hrozila vážná újma podle § 14a zákona o azylu.

[20] **Nejvyšší správní soud** po konstatování včasnosti kasační stížnosti, jakož i splnění ostatních podmínek řízení, se ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

[21] Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[22] Ve světle takto vymezených kritérií Nejvyšší správní soud konstatuje, že podaná kasační stížnost předestírá k rozhodnutí především otázky uplatnění nových skutečností v opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany a posuzování eventuální změny poměrů v zemi původu v řízení o takové žádosti. Kasační stížnost je přijatelná.

[23] Opakovanými žádostmi o udělení mezinárodní ochrany se Nejvyšší správní soud zabýval již v mnoha svých rozhodnutích, stěžejní je především rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 3. 2012, č. j. 3 Azs 6/2011 – 96, publ. pod č. 2642/2012 Sb. NSS, podle něhož „*přípustnost opakované žádosti je třeba posuzovat jak z pohledu možných nových skutečností a zjištění pro udělení azylu, tak z pohledu možných nových skutečností a zjištění pro udělení doplňkové ochrany. Přitom i opakovaná žádost, která formálně neuvádí nové skutečnosti či zjištění pro udělení azylu ani doplňkové ochrany, nemůže být podle názoru rozšířeného senátu považována za žádost shodnou, a tudíž nepřípustnou, jestliže se od předcházejícího pravomocného rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany zásadním způsobem změnila situace v zemi původu a tato změna by mohla zakládat opodstatněnost nové žádosti o udělení mezinárodní ochrany*“.

[24] V usnesení ze dne 27. 11. 2020, č. j. 5 Azs 110/2020 - 36, Nejvyšší správní soud k institutu opakované žádosti dále konstatoval: „*Koncept opakovaných žádostí zná právní úprava již poměrně dlouho, přičemž konsekventně vychází z toho, že je třeba, aby v daném*

případě existovaly „nové skutečnosti nebo zjištění“, které musí mít určitou přidanou hodnotu a kvalitu oproti předchozí žádosti o udělení mezinárodní ochrany; to respektuje též relevantní judikatura k opakovaným žádostem o mezinárodní ochranu – viz zejm. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 6. 2009, č. j. 9 Azs 5/2009 – 65, který svůj závěr formuloval do právní věty: „Hlavním smyslem a účelem možnosti podat opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany je postihnout případy, kdy se objeví takové závažné skutečnosti, které by mohly ovlivnit hmotněprávní postavení žadatele a které nemohl uplatnit vlastní vinou během předchozího pravomocně ukončeného řízení. Při opakovaném podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany je proto nutno důsledně dbát na splnění těchto podmínek, které mají na straně jedné garantovat určitou přidanou hodnotu této nové žádosti, jenž může vést k jinému rozhodnutí než u žádosti předchozí, a na straně druhé zajistit, aby nedocházelo k účelovému podávání opakovaných žádostí.“ V tomto rozsudku zdejší soud dále uvedl, že „zpravidla se přitom může jednat o takové skutečnosti, ke kterým došlo během času a jako takové lze připomenout zejména změnu situace v zemi původu nebo změnu poměrů ve vztahu k osobě žadatele, např. udělení azylu matce nezletilé žadatelky, jejíž žádost již byla pravomocně zamítnuta; k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 11. 2008, č. j. 9 Azs 14/2008 – 57“.“

[25] V posuzovaném případě již bylo jednou pravomocně rozhodnuto s tím, že mezinárodní ochrana nebyla stěžovateli udělena. Prostým porovnáním první a druhé (opakované) žádosti o mezinárodní ochranu lze přitom dospět k jednoznačnému závěru, že stěžovatel staví své důvody v zásadě na tomtéž – a sice na obavách z jednání příbuzných manželky, s níž se rozvedl. Ostatně sám uvedl, že žádost podává ze stejných důvodů. Nejvyšší správní soud se v posouzení věci v tomto směru zcela shoduje stran zjištění skutkového stavu s krajským soudem. Krajskému soudu lze přisvědčit též v hodnocení „nových“ tvrzení o vztahu stěžovatele se svojí snoubenkou; stěžovatel měl příležitost případně tuto nově tvrzenou skutečnost v řízení před soudem prokázat, nicméně dostatečné informace stran intenzity tohoto vztahu neuvedl, k jednání soudu se nedostavil; krajský soud tak nemohl posoudit relevantnost této skutečnosti ve smyslu § 14a zákona o azylu.

[26] Pokud jde o posouzení, zda v zemi původu nedošlo ke změně, která by mohla představovat novou skutečnost ve smyslu § 11a odst. 1 zákona o azylu, jež by svědčila o tom, že by stěžovateli hrozila vážná újma ve smyslu § 14a zákona o azylu, je třeba uvést, že stěžovatel poukazoval na to, že není schopen návratu do země původu z obav o svůj život; tvrdil tedy, že jsou dány důvodné obavy, že pokud by byl vrácen do Irácké republiky, hrozilo by mu skutečné nebezpečí vážné újmy, a to zejména v podobě vážného ohrožení jeho života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí. Poukázal rovněž na probíhající ozbrojený konflikt v zemi, kde jsou zabíjeny stovky lidí, a uvedl, že se bezpečnostní situace zhoršila. Nevyšší správní soud podotýká, že bezpečnostní situaci v zemi, do níž má být neúspěšný žadatel o mezinárodní ochranu vrácen, je povinen posoudit *prima facie* správní orgán z toho hlediska, zda hrozící újma je reálná a pravděpodobná. Jak konstatoval Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 3. 10. 2017, č. j. 9 Azs 185/2017 – 38, *„žalovaný je povinen posoudit, zda nedošlo k zásadní změně situace v zemi původu, která by mohla zakládat opodstatněnost nové žádosti, přičemž toto své hodnocení musí v rozhodnutí odůvodnit.“* Prosté konstatování žalovaného, že ze samotné výpovědi stěžovatele vyplývá, že konflikt se netýká jeho rodiny, nepostačuje.

[27] Rozhodnutí o zastavení řízení pro nepřípustnost opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany musí vždy obsahovat odůvodněný závěr správního orgánu o tom, že 1) žadatel v opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany neuvádí žádné nové skutečnosti či zjištění relevantní z hlediska azylu nebo doplňkové ochrany, resp. 2) pokud takové skutečnosti či zjištění uvádí, pak pouze takové, které mohl uplatnit již v předchozí žádosti, a 3) že nedošlo k takové zásadní změně situace v zemi původu, která by mohla zakládat opodstatněnost nové žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

[28] Pokud krajský soud přisvědčil žalovanému, že vycházel z aktuálních a dostatečných informací o zemi původu stěžovatele a že rozhodnutí obsahuje přezkoumatelnou úvahu pro závěr, že v Íráku v období mezi rozhodováním žalovaného nedošlo k žádné významně azylově relevantní změně poměrů, takový závěr Nejvyšší správní soud nesdílí.

[29] Ve správním spisu je založena zpráva Ministerstva vnitra ze dne 18. 3. 2019 o situaci etnických a náboženských menšin, bezpečnostní situaci a návratech, ze které plyne, že po porážce tzv. Islámského státu ke konci roku 2017 se bezpečnostní situace zlepšila; dále je ve spise zpráva Irák mezinárodní organizace pro migraci 2018, údaje o zemi, Írák - Informace MZV ČR ze dne 6. 11. 2018 – situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu, Informace OAMP ze dne 1. 6. 2018 – politická a bezpečnostní situace v zemi - bezpečnostní situace v Bagdádu je dobrá. Co se týče informace ČTK ze dne 1. 2. 2020 – *Irácký prezident jmenoval nového premiéra*, není zřejmé, jaké informace o bezpečnostní situaci v zemi původu z ní žalovaný vytěžil a jak je vyhodnotil. Zda odpovídá bezpečnostní situace v Íráku zprávám, z nichž vycházel žalovaný, krajský soud neposuzoval.

[30] Nejnovější judikatura správních soudů přitom reflektuje proměnnou bezpečnostní situaci v Íráku (srov. např. rozsudek sp. zn. 1 Azs 202/2021, ze dne 20. 9. 2021, sp. zn. 1 Azs 292/2021, ze dne 19. 10. 2021, sp. zn. 6 Azs 236/2019 ze dne 12. 5. 2021, sp. zn. 6 Azs 390/2020, ze dne 9. 2. 2021 či rozsudek ze dne 3. 12. 2020, č. j. 10 Azs 327/2020 – 24; obdobně též např. rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 2. 2020, č. j. 62 Az 9/2020 -30).

[31] Dle Nejvyššího správního soudu především již žalovaný nedostál povinnosti opatřit si dostatečně aktuální informace o zemi původu stěžovatele. Vycházel totiž ze zpráv, které popisovaly stav v letech 2018 a v první polovině roku 2019, a zaměřil se především na porážku Islámského státu, ačkoli situace v Iráku, přesněji řečeno v celém regionu, v němž tento stát leží, rozhodně není stabilní a Islámský stát nebyl a není jedinou tamní aktivní ozbrojenou skupinou (což lze považovat za obecně známou skutečnost). Žalovaný proto měl ověřit, zda se v roce 2020, resp. 2021 situace nezměnila (*viz např. tisková zpráva z ledna 2020: Bezpečnostní situace v Íráku je vyhrocená, některé země poté své vojáky či jejich část z Iráku stáhly. Učinilo tak například Německo, Slovensko, Chorvatsko, Kanada či Rumunsko. Česko zatím o stažení svých vojáků neuvažuje, uvedl dnes premiér Andrej Babiš. zdroj: https://eurozpravy.cz/zahranicni/blizky-vychod/situace-v-iraku-je-vyhrocena-cast-svych-vojaku-stahlo-i-spanelsko.1aa71aac/- pozn. NSS.)*

[32] V Iráku dochází k opětovnému zhoršení bezpečnostní situace, jak Nejvyšší správní soud konstatuje ve své nejnovější judikatuře, která také upozorňuje na potřebu vycházet z

pokud možno co nejaktuálnějších zdrojů; to tím spíše, že se jedná o tak neklidnou zemi, jakou je právě Irák. Krajský soud v napadeném rozsudku aproboval závěry žalovaného, že v Iráku nedošlo k zásadní změně poměrů, nicméně není zřejmé, z jakých zdrojů při konstatování takového závěru vycházel, neboť ze spisu nevyplývají žádné jiné informace, než ty, které obstaral žalovaný, a které jsou nedostatečné.

[33] Pokud krajský soud bez dalšího aproboval závěry žalovaného, aniž by sám vyhodnotil aktuální situaci v Íráku, zatížil své rozhodnutí vadou, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí [(§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Nejvyšší správní soud proto rozsudek krajského soudu zrušil; současně ve smyslu § 110 odst. 2 s. ř. s. zrušil rovněž rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V dalším řízení si žalovaný obstará zprávy o zemi původu, které odpovídají výše citované judikatuře, a na základě jejich obsahu vyhodnotí, zda nedošlo k takové zásadní změně situace v Iráku, která by mohla zakládat opodstatněnost opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Vyhodnotí tedy, zda nemá být žádost posouzena ve smyslu § 11a odst. 1 zákona o azylu jako přípustná, a zda případně nebude na místě zabývat se žádostí meritorně.

[34] O náhradě nákladů řízení před krajským soudem i Nejvyšším správním soudem rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobci v řízení před krajským soudem, resp. kasačním soudem žádné náklady nevznikly, proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

[35] V řízení o kasační stížnosti byl stěžovatel zastoupen advokátem, kterého stěžovateli ustanovil již krajský soud v řízení o žalobě (viz § 35 odst. 10 poslední věta s. ř. s.). Náklady spojené se zastoupením, tj. hotové výdaje advokáta a odměnu za zastupování, hradí v takovém případě stát. Pro určení výše nákladů spojených s tímto zastoupením se použije v souladu s § 35 odst. 2 s. ř. s. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“). Nejvyšší správní soud přiznal advokátovi odměnu za jeden úkon právní služby (kasační stížnost) ve výši 3100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d), ve spojení s § 7 bodem 5, advokátního tarifu], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Za tento úkon právní služby proto náleží 3400 Kč. Advokát je plátcem DPH, uvedená částka se proto zvyšuje o daň ve výši 21 % (§ 57 odst. 2 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Celkem činí odměna a náhrada hotových výdajů 4114 Kč; tato částka bude vyplacena k rukám advokáta z účtu Nejvyššího správního soudu do 30ti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. února 2022

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu